

Frede i Rødspættelandet

Af Michael Milo Jørgensen, HISTORIE
Faxe Ladeplads.

Jeg er på besøg hos Karen Jensen f. 1935 i Faxe Ladeplads. Hun er smykket med en kæde af rav, samlet på stranden ved Klintevej. Og barndommen i huset 'Gyldensø' på Klintevej 17 vil Karen gerne tale om.

- Da jeg boede i Gyldensø husede vores nabo, 'Udsigten', forskellige slags gæster i løbet af krigsårene. Hitlerjungen lagde røgslør over stranden og havde skydeøvelser på papfigurer. Efter krigen boede der flygtninge ved siden af. De fik deres varme mad fra Strandhotellet 'Eblely', for de gik i hvert fald forbi med deres madration, og det lugtede.

Formålet med mit besøg er, at høre mere om Gyldensø og 'Frede' - og der går ikke lang tid, før Karen tager 'Fredeskiltet' ned fra væggen: 'Far spurgte tit om jeg ville ud at sætte garn i 'Rødspættelandet' med 'Frede', langt ude på fjorden. Far kom ind med mange fladfisk, og når vi sad om spisebordet i lys fra petroliumskronen, så sagde han:

'Først spiser vi rødspætter uden kartofler og sovs. Så én med kartofler og sovs. Dernæst én uden. Og til sidst er der frugtgrød'.

Karen flytter i 1943 fra 'Helmerhus' på Faxevej til Gyldensø, da hendes farfar, lodsformand, Anders Olsen dør. Karens far, Siegfred, overtager Gyldensø,

og på dette tidspunkt er huset verdenskendt i Faxe Ladeplads, for lodsformand, Anders Olsen er ikke en 'hr. hvemsomhelst'.

A. OLSEN, DANNEBROGSMAND

D. 9. december 1925 modtager lodsformand Anders Olsen 'Ridder af Dannebros'. I dette uddrag fra takkebrev til Kong Chr. X kan man læse: 'I 1878 kom jeg til Søs og i 1889 tog jeg hjem for at hjælpe min Fader i hans Lodsgering.

Fader, som var Lods i Roneklint, døde i Marts 1891, samme Aar som jeg blev ansat i Faxe Ladeplads. Jeg byggede mig et Hus, hvor jeg havde god Udkig over Bugten. De første Aar tjente vi ikke meget i Lodspenge, men Friheden var saa meget større, og den benyttede jeg paa Fiskeriet. Efter syv Aars Forløb solgte jeg det første Hus og byggede Gyldensø (red.: 1898). Jeg har 7 raske og velskabte Børn som vi altid har haft stor Glæde af.

Jeg blev Lodsformand i 1916 og fra den tid har Lodsriet været godt. Undskyld, jeg er en daarlig Skribent, for i den skole jeg gik i, lærte man jo ikke som Børn gør nu. Men jeg fik af mine Forældre lært at bestille noget, hvilket jeg regner for det største Arvegods. Da jeg er født lige op til Jul, har jeg haft mange glade Fødselsdage, men den glædeligste blev min 60 aarige Fødselsdag, da min kære Konge skænkede mig Dannebrogsmændenes Hæderstegen,

Karen Jensen med "Fredeskiltet".
Foto: Michael Milo Jørgensen.

hvilket jeg aldrig havde drømt om, og for hvilket jeg ikke forstår at takke som jeg skulde. A. Olsen, Dannebrogsmand'.

En af de 7 raske og velskabte Børn' er Siegfred Carl Frederik Olsen, født i 1899. Samme år får Anders Olsen bygget en jolle på 'Koefoeds Skibsbyggeri', og med Siegfred i tankerne navngives den 'Frede'. Frede bliver bygget af skibstømrer Martin Jørgensen, som bor i 'Alderhvide' - i dag Klintevej 27.

Anders Olsen er begravet på Hylleholt Kirkegård (*1865 1943).

SØMÆND, LODSER OG SKIBSBYGGERE

Med familien Olsen, rammer vi lige ned i en af de familier der skaber Faxe Ladeplads. Og hvis man er med til familiefest i Gyldensø i 1920'erne, kan man være sikker på, at ord som 'søen', 'havn', og 'skib' vil fortætte luften.

Karens far, skibstømrer Siegfred Olsen, bliver udlært på 'J. Koefoeds skibsbyggeri' i Faxe Ladeplads. Siegfred er bl.a. med til at bygge de firemastede skonnerter

med dronningnavne og hans storebror, Holger Olsen, bliver endog ansat som styrmand på 'Dronning Thyra' i 1919. I perioder arbejder Siegfred også som sømand, og han og storebror Ole Olsen er kendte i byen som 'lodsbrødrene'.

Men tilbage til Frede. I Siegfred Olsens dagbog, 1936-1947, kan man bl.a. læse: 'Frede er en 17 fods jolle som Far har brugt til Rødspættefiskeri og dels til Lodsjolle. Far har for et Par Aar siden overdraget Jollen til mig ganske Vederlagsfrit. Da han rigtig fiskede, har han fanget mange Tusind Pund gode Rødspætter og tjent mange Penge.

Far har altid deltaget i Fiskeriforeningens Kapsejladser her og i Præstø. Som regel kom han hjem med 1ste Præmien, og det er ikke saa lidt Sølvtøj han paa den Maade har bragt hjem. I seksten efter hinanden følgende Kapsejladser har han hjembragt 1ste Præmien. Frede kan altsaa sejle. Jeg har derefter indmeldt mig i Præstø Sejlklub. Frede er tegnet og bygget på Koefoeds Skibsbyggeri Faxe Ldps 1899'.

'Saa kom Krigen og Frede maatte

blive paa Land paa Grund af Sejlforbud. Jeg prøvede paa alle Maader at faa Sejlladelse som fisker, men der var intet at gøre. I 1943 kom der ogsaa Forbud mod at have den staaende paa Land hjemme paa Stranden. Saa vi maatte sejle den over i Havnen hvor den kom paa Værftet og blev lagt op med Bunden i Vejret. Der fik den saa Lov at ligge til Krigen var slut'. 'Hjemme paa Stranden', betyder at Frede står opbevaret i et bådhus i 'Strandhaven' - det er familiens grund overfor Gyldensø; - i dag Klintevej 18.

Skibstømrer Siegfred Carl Frederik Olsen er begravet på Hylleholt Kirkegård (*1899 1980).

FREDEJOLLEN PÅ MUSEUM

Den 16. juli 1996 bliver Frede transporteret langs stranden og op ad Frederiksvej. Karens bror, Bent Olsen, sælger 'Strandhaven'. Bent er opmærksom, og han betinger sig ved salget, 'at Frede indgår i en museumssamling'. Og som det står i kontrakten med 'Kalvehave Veteranbådelag': 'Som aftalt, vil du modtage 3 redningsveste som betaling for jollen'.

Tidligere leder af Skibsbevaringsfonden, Jes Kroman: 'Frede er en fuldstændig original jolle med alle brugsspor. Helt unik, taget direkte ud af erhverv, hvilket er en sjælden foreteelse i dag'. Og Skibsbevaringsfonden bliver den afgørende faktor der bevirker, at Frede heldigvis ikke ender i vand, men på land.

I 2001 skriver Jyllands-Posten: 'Nu udstilles 'Fredejollen' på 'Fiskeri- og Søfartsmuseet' i Esbjerg, og dermed genoplives et stykke kulturhistorie'. Frede

bliver i 2006 restaureret på museet, og der udskiftes bl.a. mere end 1.000 klinker. I dag kan der ses flere forskellige farver i bemalingen, og for at bevare fortælleleværdien, bliver den malet med gennemsigtig træbeskyttelse.

Frede står i dag som et fremragende eksempel på kvalitet af de produktioner, der udgår fra 'J. Koefoeds skibsbyggeri' (1874-1923). Endda i dag kan man købe en tur i en båd, bygget i Faxe Ladeplads i 1896.

KULTURHISTORIE

'Stenbjerg Ejendomme A/S' ejer Gyldensø og har siden 1999 købt og restaureret, f.eks.: 'Rosendal Gods', 'Kommunegården i Faxe', 'Rønnede Kro' og 'Stationsbygningen i Faxe Ladeplads'. Det virker som om, at det vokser ud af en filosofi om at bevare æstetiske og historiske værdier.

Resultaterne udstråler ægt-hed, helhed og miljø: tilbage til den oprindelige stil, med sans for detaljen og de bedste, tidstypiske materialer. Et citat fra ejerskabet af Stenbjerg Ejendomme A/S: 'Den, der har muligheden, har også pligten til at være med i større sammenhænge'. Og mon ikke historien om Gyldensø, Frede og J. Koefoeds skibsbyggeri spiller ind her? Det vælger jeg at tro.

Karen Jensen flytter i 1956 fra Faxe Ladeplads, bliver gift og får to sønner, arbejder 40 år på forskellige apoteker og bor nu i Gentofte. Da jeg stiller spørgsmålet, 'hvorfor har jollen fået navnet Frede, svarer Karen uden tøven: 'Jeg er sikker på, at Frede er opkaldt efter min far'. Siegfred og Frede kommer begge til verden i 1899. Historie er fremtid.

sn.dk | Sjællandske Nyheder – Alt det, vi taler om

Ringsted
Dagbladet
152. udgave nr. 105

Trump dømt for seksuelt overgreb
Verden 2. udkom side 8

To skolemænd med verdensperspektiv uddanner fremtiden
Faxe side 9

Politiet hylde de helte, der har gjort sig fortjent til en dusør
Næstved side 11

Leder af efterskole kritiserer mediers
Faxe side 8

Flere skal vælge udskældt skole
Faxe side 8

Økonomidirektøren er gået

Prøv Dagbladet i 1 måned for kun 129 kr.

Samme gode lokaljournalistik i et helt nyt design.
Bestil på abonnement.sn.dk/db-uge eller ring 72 45 11 25.